

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS

EDUKOLOGIJOS INSTITUTAS

Dailės (tapybos specializacija) magistrantūros studijų programa

EGLĖ BUTKUVIENĖ

**APLINKOS TARŠA.
PENKIŲ TAPYBOS DARBŲ KOLEKCIJA „DUGNAS“**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas prof. R. Garbačiauskas

Recenzentas prof. V. Janulis

Darbas originalus
(studento parašas)

Šiauliai, 2020

SIAULIAI UNIVERSITY

EDUCOLOGY INSTITUTE

Master of Arts (Specialization in Painting) program

Eglė Butkuvienė

POLLUTION.

FIVE PAINTING COLLECTION "BOTTOM"

Master's thesis

Work supervisor prof. R. Garbačiauskas

Reviewer prof. V. Janulis

Original work
(student's signature)

Šiauliai, 2020

I. SANTRAUKA

Magistro darbe „Dugnas“ aptarinėjama žmogaus veiklos žala mus supančiai aplinkai, nagrinėjamas taršos poveikis gamtai ir mūsų sveikatai. Rašto darbe atsižvelgiama į žmonių abejingumą, nesąmoningą toleranciją blogėjančiai aplinkos būklei, kuri šiuo metu yra labai aktuali problema susijusi su mūsų egzistencija. Buvo remiamasi įvairiais užsienio ir Lietuvos straipsniais bei knyga „Aplinkos tarša“, susijusiais su aplinkosauga.

Magistro darbe yra nagrinėjami ne tik su aplinkos tarša susiję straipsniai, bet ir pateikiami aplinkos apsaugos pavyzdžiai, nagrinėjama jų nauda ir aktualumas. Siekiama atkreipti dėmesį, kad yra žmonių, kurie įvairiais būdais bando švarinti mus supančią aplinką net ir imdamiesi drastiško gyvenimo būdo/filosofijos, aptariama ir visuomenės susivienijimo akcija „DAROM“, kurios metu yra tvarkoma aplinka, kur gyvename. Darbe yra analizuojami menininkai, kurie savo instaliacijomis ir meno kūriniais bando atkreipti visuomenės dėmesį į šią aktualią problemą. Taip pat kalbama apie merginą, kuri sukėlė „perversmą“ pasaulyje tapdama jauniausia Nobelio taikos premijos pretendentė už siekį skatinti žmonių sąmoningumą saugojant aplinką.

Magistro darbas apima ir mano penkių tapybos dalių kolekciją „Dugnas“. Šios kolekcijos pagrindas - skatinti žmones atkreipti dėmesį į mūsų pasaulio vandens užterštumą. Tapyimo metu norėjau perteikti savo emocijas, galvodama apie šią problemą.

Baigiamasis rašto darbas susidaro iš įvado ir santraukos. Kalbama apie aplinkos taršos priežastis ir padarinius, aplinkos apsaugos ir taršos mažinimą. Taip pat aptariami menininkai, kurie kuria iš šiukšlių ar antrinių medžiagų, taip skatindami žmones susimąstyti apie aplinkos saugojimą. Taip pat yra analizuojami analogai ir mano penkių paveikslų kolekcija.

II.SUMMARY

Magisters work „Bottom“, discusses the damage of human activity to the environment around us, it examines the impact of pollution on nature and our health. The written work takes into account the indifference of people, the unconscious tolerance to the deteriorating state of the environment, which is currently a very pressing issue for our existence. References were made to various foreign and Lithuanian articles and to the book “Environmental Pollution” related to environmental protection.

The master's thesis not only deals with articles related to environmental pollution, but also gives examples of environmental protection, their benefits and relevance. To draw attention to the fact that there are people who try to clean up the environment around us in many ways, even with a drastic lifestyle / philosophy, we are also discussing the “Let's do it” community reunification campaign, which is managing the environment in which we live. Also, during the course of the work, specific artists are analyzed who, through their installations and works of art, try to draw the public's attention to this urgent problem, it also talks about the girl who caused a "revolution" in the world by becoming the youngest Nobel Peace Prize nominee for promoting environmental awareness.

The master's thesis also includes my collection of five paintings „Bottom“. The main thing being shown in this collection is to encourage people to pay attention to the pollution of our world's water. During the painting I wanted to convey my emotions regarding this problem.

Final work consists of: introduction, summary. It is about the causes and effects of environmental pollution, environmental protection and pollution reduction. It also discusses artists who create from garbage or recyclable materials to encourage people to think about protecting the environment. Analogues and my five-picture collection are also analyzed.

TURINYS

I.	SANTRAUKA.....	3
II.	SUMMARY.....	4
III.	ĮVADAS.....	6
IV.	APLINKOS (VANDENS) TARŠOS PRIEŽASTYS Ir PADARINIAI.....	7
V.	APLINKOSAUGA MENE.....	11
VI.	ANALOGŲ ANALIZĖ.....	20
VII.	KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS.....	32
	1. Darbo temos (idėjos) paieškos.....	32
	2. Kūrybinio darbo eskizai.....	33
	3. Kūrybinio darbo procesas.....	36
	4. Kolekcijos analizė.....	39
VIII.	IŠVADOS.....	40
IX.	LITERATŪRA.....	42
X.	PRIEDAI.....	43
XI.	KOMPAKTINIS DISKAS.....	49

III. ĮVADAS

Temos aktualumas. Prieš keletą metų Lietuvą pasiekė naujiena: „Ramiajame vandenyne atrastas septintasis žemynas“, kitaip tariant, povandeninis plastiko rifas, šiukšlių sala. Ši nuolat besiplečiantį „žemyną“ sukūrė žmonės, kurie ignoruoja gamtą. Po keliolikos metų šis šiukšlynas gali apimti didžiąją Ramiojo vandenyno dalį, tačiau žmonės ir toliau atsiriboja nuo šio fakto, nes galvoja, jog vienas asmuo negali visko pakeisti, tačiau vienas žmogus gali pradėti inicijuoti grandininę reakciją: „mano draugas taip daro, aš irgi galiu taip daryti.“

Žmogaus dominuojantis vaidmuo pasaulio ekosistemoje padarė tam tikras negražinamas reakcijas: pasikeitė žemės paviršius, anglies dioksido koncentracija padidėjo 30%, žmogus išnaudoja daugiau nei pusę gėlo vandens atsargų ir net trečdalis paukščių rūšių yra prie išnykimo ribos. Visa tai yra žmonijos veiklos padariniai. Šiuo metu vykstančių pokyčių mastas ir greitis yra didžiausias nei bet koku kitu istoriniu metu, o mes net nesuvokiame šių pokyčių greičio. Tačiau šiuo metu labai trūksta žmonių, kurie suvoktų, kas laukia, jeigu nebus imtasi veiksmų, kurie galėtų atkreipti žmonių dėmesį į šios problemos aktualumą.

Darbo objektas. Aplinkos (vandens) tarša ir jos vizualizacija tapyboje.

Darbo tikslas. Sukurti 5 dalių abstrakčios tapybos darbų kolekciją skirtą atkreipti dėmesį į didėjančią aplinkos (vandens) taršą.

Hipotezė. Žmonės ignoruoja šios problemos aktualumą, nes nesupranta padarinių masto.

Darbo uždaviniai.

1. Pasidomėti aplinkos (vandens) tarša, aptarti rastą informaciją.
2. Nagrinėti menininkų, kūrusių šia tema, darbus.
3. Išanalizuoti analogus.
4. Sukurti 5 paveikslų kolekciją.

Metodika.

1. Informacinių šaltinių ieškojimas, jų analizė.
2. Kūrybinė veikla: eskizų ir kolekcijos kūrimas.
3. Darbo apibendrinimas.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, pateikiama teorinė dalis, kurioje nagrinėjama aplinkos (vandens) tarša, taršos padariniai, analizuojama menininkų kūryba susijusi su aplinkos tarša, analizuojami mano kolekcijos analogai. Taip pat pateikiami eskizai, vėliau ir pats rezultatas. Darbą taip pat sudaro išvados, santraukos (lietuvių ir anglų kalbomis), literatūros sąrašas ir priedai. Gale pridedamas kompaktinis diskas.

IV. APLINKOS (VANDENS) TARŠOS PRIEŽASTYS IR PADARINIAI

Vanduo yra vienas iš atsinaujinančių resursų būtinų visoms gyvoms būtybėms pasaulyje, maistui, ekonominiam tobulėjimui ir t.t. Vandens reikalingumo mūsų egzistencijai neįmanoma pakeisti, ir tai yra unikali Žemės dovana mūsų populiacijai. Per kelis dešimtmečius žmogaus sveikatai daugiausiai pakenkė žemės ūkio plėtros veikla, kuri susijusi su per dideliu trąšų ir pesticidų naudojimu, taip pat antisanitarinėmis sąlygomis prižiūrimas ūkis, kurį lydi vandens kokybės blogėjimas visame pasaulyje (trąšos ir pesticidai patenka į gruntinius vandenius ir teršia juos). Tačiau, nepaisant visko, žmonės ir toliau ignoruoja taršos padarinius, apsimeta, jog viso to nežino, nes dabar pasaulyje vyrauja kiekybė, t.y. nesvarbu, kokiais būdais, svarbu didelis kiekis bei konkurencija. Mūsų vartotojiškumas privedė mus prie šios situacijos – Žemė yra milžiniškais mastais užteršta, pradeda dirvos ir baigiant kosmosu. „Anksčiau gamta baugino žmogų, o dabar žmogus baugina gamtą“ (Žanas Yvas Kusto).

Vanduo yra vienas iš svarbiausių resursų mūsų populiacijai, tačiau yra labai daug aplinkybių, kurios lemia vandens taršą: urbanizacija, gamyklinės nuotekos, agro – cheminės nuotekos, per didelis trąšų naudojimas, kuro nuotekos, lietaus užterštumas, o svarbiausia – klimato atšilimas. Visos šios priežastys labai kenkia mūsų geriamo ir naudojamo vandens kokybei, tačiau mes ir toliau vartojame jau teršiamą vandenį ir tai jau veikia mūsų gyvenimą. Chemikalai atsidūrę vandenyje, kurį mes geriname, gali stipriai paveikti žmogaus sveikatą. Vandenyje dažnai yra randama fluoro, arseno, kadmio, pesticidų ir nitratų. Nors nedidelis kiekis fluoro apsaugo dantis nuo ėduonių ir sustiprina kaulus, tačiau jei fluoro koncentracija yra žemesnė nei 0,5mg/l, kaip tik sukelia dantų ėduonį, o kai koncentracija didesnė – sukelia fluorozę – pradeda skaudėti dantis, atsiranda tamsios dėmės ant dantų, pradeda trupėti emalis. Arsenas yra labai nuodingas chemikalas, kuris sukelia kvėpavimo sistemos vėžį, daugiausiai arsenas į vandenį patenka iš chemikalų gamyklų, keramikos industrijos ir pesticidų naudojimo žemės ūkyje. Kadmio į žmogaus organizmą patenka per pasėlius iš dirvožemio, kurį drėkina paveiktos nuotekos ir tai žmogui labiausiai paveikia inkstus, susergama nefritu ar nefroze. Nepaisant šių elementų, užterštame vandenyje galima rasti tam tikrų bakterijų, kurios sukelia diarėją, dizenteriją, gastroenteritą, cholera. Tačiau blogesnis vandens taršos scenarijus yra tuomet, kai išmatos patenka į vartojamą vandenį. Dėl vandens užterštumo pasaulyje miršta apie 14 tūkst. žmonių, iš jų daugiausiai vaikai iki 5 metų. Vaikai yra mažiau atsparūs žarnyno patogenams ir vien dėl diarėjos per metus miršta apie 1.1 milijonas vaikų.

„Kalbant apie vandens taršą pasaulyje, būtina atkreipti dėmesį ir į vandens taršą Lietuvoje, t.y. Baltijos jūros taršą. Galima netgi teigti, jog Baltijos jūros tarša yra globali problema.

Svarbiausia iš visų problemų - eutrofikacija, dėl kurios „žydi“ vanduo, jame ima trūkti deguonies, dūsta žuvis, mažėja biologinė įvairovė. Baltijos jūros eutrofikaciją sukelia didžiulis kiekis teršalų, pavyzdžiui, per metus į jūrą atplukdoma daugiau nei milijonas tonų azoto. Dauguma teršalų į mūsų teritoriją yra atplukdoma iš kaimyninių šalių upių – Baltarusijos, Ukrainos, Čekijos, o tos atliekos į upes daugiausiai patenka dėl žemės ūkio veiklos. Nepaisant šito, jūroje yra randama ir pavojingųjų medžiagų – kadmio, švino ir gyvsidabrio. Jūroje galima rasti netgi visiškos „mirties“ zonos, kur tarša yra tokia didelė, kad jokia gyvybė negali egzistuoti. Mokslininkai jau suteikė Baltijai jautrios taršai jūros statusą, nes jos dugne yra išbarstyta šimtai tūkstančių cheminio ginklo. Net ir Vokietija su Rusija pripažįsta, jog negali išvalyti cheminio ginklo iš jūros „nepažadinus“ jo, taigi Baltijos jūra tapo didžiuliu cheminio ginklo „kapinynu“. Nepaisant šito, vandenyje egzistuoja dirbtinės kilmės radionuklidai. Jie jūroje atsirado, kai 6 – 7 dešimtmetyje vyko atominio ginklo bandymai, o viso to pasekmės – globalinės iškritos. Buvo nutraukti šie atominių ginklų bandymai, prasidėjo jūros savivala, tačiau po Černobylio atominės elektrinės sprogimo Baltijos jūra gavo papildomą radioaktyvią apkrovą. Nepaisant šito, po antrojo pasaulinio karo į Baltijos dugną buvo nuskandinti konteineriai su nuodingomis medžiagomis. Šiuo metu Baltijos jūra nėra tiesiogiai pavojinga žmonėms, tačiau pagrindinis uždavinys - kiek įmanoma apsaugoti teršalų išmetimą ir kontroliuoti ekologinę būklę.“¹

Vanduo yra vienas iš svarbiausių resursų mūsų populiacijai, tačiau nepaisant šio resurso reikalingumo, žmonės ir toliau teršia ir nuodija vandenį, kurį patys vėliau ir vartoja. Užterštas vanduo kenkia mūsų sveikatai, mes patys nuodijame savo aplinką, savo artimuosius. Vien šio fakto ignoravimas gali mus privesti prie didelės katastrofos, todėl reikia stengtis informuoti žmones apie galimas pasekmes. Mano darbas apima tik Lietuvos vandens kokybę ir užterštą Baltijos jūrą, tačiau tai tėra tik dalelė pasaulinės problemos. Žemėje yra daugybė užterštų vandens telkinių (pvz. Indijoje, Afrikoje), kurie yra vieninteliai vandens gavimo šaltiniai, todėl būtina imtis aplinkos apsaugos kontrolės.

¹ Rutkoviėnė V.M., Sabienė N. 2008, Aplinkos tarša, [Žiūrėta 2019-12-05]. Prieiga per internetą: http://dSPACE.lzuu.lt/bitstream/1/548/1/Aplinkos%20tarsa.%20Rutkoviene%2C%20Sabiene_1.pdf

IV. 1. APLINKOS APSAUGA IR TARŠOS MAŽINIMAS

„Aplinkos apsauga – aplinkos saugojimas nuo fizikinio, cheminio, biologinio ir kitokio neigiamo poveikio ar pasėkmių, atsirandančių įgyvendinant planus ir programas, vykdamas ūkinę veiklą ar naudojant gamtos išteklius. Ji gali būti vykdoma įvairiais būdais:

1. Politiniai – teisiniai dokumentai: reglamentai, įstatymai bei įvairūs teisės aktai.
2. Tiesioginė aplinkos kokybės kontrolė, atsakingi valstybės organai sistemingai ją kontroliuoja.
3. Techninės – technologinės aplinkos apsaugos priemonės (oro valymas, apsauginiai želdiniai, vandens filtravimas).
4. Ekonominės aplinkos apsaugos priemonės (oro taršos mokėstis visoms gamtą teršiančioms įmonėms).
5. Visuomenės savanoriškumo pagalba (piliečio dalyvavimas įvairiose akcijose, priimant sprendimus, informacijos prieinamumas kiekvienam piliečiui)
6. Ekologinis auklėjimas ir švietimas.“²

Viena iš aplinkos apsaugos priemonių, kurią sukūrė Lietuvos piliečiai – Lietuvos Žaliųjų judėjimas. Pagrindinės LŽJ veiklos sritys: „Baltijos jūros ir jos baseino apsauga, saugomų teritorijų, miškų ir natūralių kraštovaizdžių apsauga, visuomenės ekologinis švietimas, parama kitoms aplinkosaugos aktyvistų grupėms. Žalieji pasisako prieš branduolinę energetiką, skatina gamtosauginių įstatymų leidybą, dalyvauja ES plėtros ir Lietuvos regioninės plėtros procesuose, kovoja prieš korupciją, pasisako už teisingumą, žmogaus teises, jiems rūpi ateitis, todėl perspėja apie neatsakingą žmogaus veiklą, ieško žmogaus ir gamtos harmonijos, kviečia burtis ir kovoti dėl Žemės ateities.“³ Manau, tai yra nuostabi iniciatyva, siekiant apsaugoti aplinką, nes maži dalykai veda prie visuotinių judėjimų, kelia piliečių susidomėjimą.

Galima pastebėti, kad šiais laikais naujovės nebegąsdina žmonių, kaip anksčiau, nepaisant to, kad sukelia prieštaringas nuomones. Pastebėjau, jog socialiniuose tinkluose pastaruoju metu vyrauja tendencija „išsaugokime vėžlius“: pradėta plastikinius šiaudelius keisti į daugkartinio naudojimo metalinius šiaudelius, nes išmesti plastikiniai šiaudeliai įstringa vėžlių nosies ertmėse ir juos naikina. Galima teigti, jog tai yra tam tikra aplinkos apsauga, nes yra kontroliuojamas atliekų išmetimas į gamtą.

² Rutkoviėnė V.M., Sabienė N. 2008, Aplinkos tarša, [Žiūrėta 2019-12-05]. Prieiga per internetą: http://dspace.lzuu.lt/bitstream/1/548/1/Aplinkos%20tarsa.%20Rutkoviene%2C%20Sabiene_1.pdf

³ Rutkoviėnė V.M., Sabienė N. 2008, Aplinkos tarša, [Žiūrėta 2019-12-06]. Prieiga per internetą: http://dspace.lzuu.lt/bitstream/1/548/1/Aplinkos%20tarsa.%20Rutkoviene%2C%20Sabiene_1.pdf

Dar vienas būdas, kuris kontroliuoja atliekų kiekį gamtoje – akcija „DAROM“. „DAROM“ – kasmetinė visuotinė akcija, kuomet visoje Lietuvoje, taip pat ir kitose pasaulio šalyse (pvz.; Estijoje, Latvijoje, JAV ir t.t.), renkamos šiukšlės. Akcija startavo 2008 m., ir tai tapo kasmetine ir visuotine veikla, kuri kiekvienais metais pritraukia vis daugiau aplinkos apsaugos entuziastų. Daugiausiai šiukšlių akcijos metu buvo surinkta 2010 m. – 15 000 tonų šiukšlių. Galima tik pagalvoti, kiek laiko šios šiukšlės būtų gulėjusios ir teršusios aplinką, kurioje gyvename. Tačiau ši akcija padeda išvalyti aplinką, tai lemia, kad mažesnis užterštumas gerina ir mūsų asmeninį gyvenimą. Šių metų akcijos metu visuomenė buvo supažindinta su dar viena naujove: „nulis atliekų“ (ang. zero – waste) gyvenimo būdu. „Nulis atliekų“ gyvenimo būdas dar nėra labai populiarus Lietuvoje, tačiau, dėmesio sulaukiama vis daugiau. Šios filosofijos tikslas – išsiųsti kuo mažiau atliekų į sąvartyną. Žmonės perka produktus, kuriuos galima perdirbti, atsisako plastiko, stengiasi į parduotuvę atsinešti savo tarą, daugkartinio naudojimo indelius, naudojami minimalizmo samprata, atsisako per didelio vartotojiškumo, stengiasi neinvestuoti į per didelį kiekį daiktų, kurie nėra naudingi jų gyvenime, vartoja maistą, kuris nepalieka daug atliekų, o jei lieka, jie maisto atliekas kompostuoja. Šios filosofijos šalininkams labai aktualu yra šiukšlių rūšiavimas. Žmonės, pirkdami maistą, stengiasi apsilankyti ūkininkų turgeliuose, nes ten yra parduodami ekologiškiausi produktai, stengiasi pirkti įvairius birius produktus popieriniuose maišeliuose. Į „nulis atliekų“ filosofiją įeina ne tik maistas ir plastiko atsisakymas, tai ir higiena: kūno prausimui naudoja šiūruoklės kempinę ir ūkinius muilus, arba tokius muilus, kurie yra pakuojami į popierines dėžutes. Dažniausiai tokie žmonės naudoja kietuosius šampūnus, kurie yra muilo konsistencijos. Burnos higienai naudoja bambukinius dantų šepetėlius ir sodą. Visi šie produktai gali būti perdirbti ir panaudoti kitoms pasikirtims. Šis aplinkos apsaugos būdas yra turbūt sudėtingiausias, nes ši filosofija visiškai pakeičia gyvenimo būdą ir tam reikia psichologiškai pasiruošti atsisakyti mums įprasto vartotojiško gyvenimo būdo.

Paminėti aplinkos apsaugos kontroliavimo būdai tėra keli iš daugelio. Žmonės vis daugiau domisi savo aplinka ir jos saugojimu, tačiau vis dar nepakankamai, kad apsaugotų save ir savo artimuosius. Manau, kiekvienas iš mūsų turėtų susipažinti su aplinkos apsaugos būdais, nors ir pačiais paprasčiausiais, skatinti aplinkinius. Jei mes ir toliau taip teršime aplinką, mūsų ateities kartos gali nebeturėti švarios ir saugios aplinkos, nes tarša bus per didelė.

V. APLINKOSAUGA MENE

Šių dienų menininkai bando pavaizduoti gamtos taršą, kuriant įvairius projektus, performansus ar kitokį meną, nes aplinkos apsauga rūpi kiekvienam iš mūsų. Vieni mene išreiškia aplinkos taršos siaubą, kiti kaip tik iš šiukšlių sukuria meno kūrinius ar instaliacijas, kurios parodo mūsų netinkamą atliekų panaudojimą. Kiekvienas menininkas save išreiškia vis kitais būdais, nes menas yra intymus dalykas.

Tokių menininkų, kurie kūrė iš atliekų, kurie siekė sukelti visuomenės susidomėjimą vyraujančia problema, buvo nemažai, tačiau išskyriau tik tuos menininkus, kurių darbai mane sudomino, skatino mano asmeninį susidomėjimą jų kūryba ir darbais. Vienas iš tokių menininkų: Max Liboiron. Vienas iš labiausiai mane sudominusių darbų - jo instaliacija „Šiukšlių transformacija“ (ang. Trash transformation) 2013 m. ji yra eksponuojama Fleming Museum at the University of Vermont.

1 pav. M. Liboiron „Trash transformation“, 2013 m.

Šio kūrinio tikslas - atkreipti žmonių dėmesį į išmestų šiukšlių kiekius, jog galima šiukšles panaudoti iš naujo ir suteikti joms antrą gyvenimą. Autorius siekė, jog žmonės komunikuočiau su kūriniu, jog suprastų, kad vienas žmogus visgi gali kažką pakeisti. Šis meno kūrinys turi dvi komunikacijos su kūriniu taisykles:

1. Galima paliesti, perkelti ir atstatyti bet kurią šio miesto dalį. Prašoma tuomet nufotografuoti vaizdą po savo veiksmų ir įkelti į tam tikrą tinklapį, kad visi galėtų stebėti modelio raidą.

- Galima paimti bet ką iš modelio, bet tik tuo atveju, jei jį pakeis kažkuo naudingu miestui. Tuomet reikia nufotografuoti, kas pasikeitė ir įkelti į nurodytą tinklapį raidos stebėjimui.

2

pav. M. Liboiron „Trash transformation“ , 2013 m.

Visi instaliacijos modeliai buvo pagaminti iš šiukšlių ir įvairių atliekų, tačiau, kai žmonės atvyko pažiūrėti modelio, jie nesuprato pagrindinės kūrinio minties, vertino tai labiau kaip bereikšmį menininko darbą. Nors instaliacija galų gale buvo sumontuota taip, kad visi objektai buvo suderinti viename „mieste“, kitą dieną objektai būdavo netvarkingai išsibarstę. „Šiukšlių transformacijos“ ypatumas yra tas, kad žmonės ne visada laikėsi taisyklių. Žmonės paimdavo vienus daiktus, nepalikdami kitų daiktų, žmonės ne visada fotografuodavosi padarę pakitimus. Ketvirtadalis meno buvo sunaikinta netyčia kam nors užlipus ant detalių, tačiau tai nereiškia, kad kiekvienas dalyvis noriai naikino ar piktnaudžiavo menu, bet nepaisant visų pastangų norint žmonėms parodyti, kad galima šiukšles perdirbti ar panaudoti kitais tikslais, eksponatas buvo nesėkmingas. Šios instaliacijos nesėkmingumas tik dar kartą parodo, kad žmonės ignoruoja aplinkos taršą ir nesuvokia problemos rimtumo ir masto.

3 pav. M. Liboiron „Trash transformation“ , 2013 m.

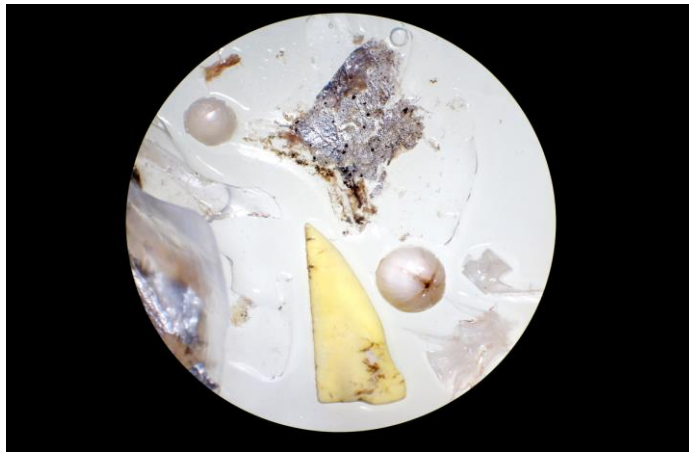
Dar viena to paties menininko instaliacija: Max Liboiron „Vakarienės lėkštės“ (ang. Dinner plates). Šis meninis darbas susideda iš keliolikos fotografijų. Šios fotografijos priklauso Max Liboiron fotografijų kolekcijai: „Matyk kaip mokslininkas“ (ang. Seeing Like a Scientist). Menininkas dirbdamas laboratorijoje atlieka tyrimus: jis tyrinėja gyvūnų virškinimo traktą, kad pamatytų, ką jie ėdė prieš mirtį. Visi vaizdai buvo padaryti laboratorijoje tiriant siaurinį fulmarą (jūrinis paukštis) iš Labradoro jūros. Visi kieti ir į plastiką panašūs daiktai buvo pašalinti iš paukščio organizmo, sudėti į Petri lėkštelę ir analizuoti mikroskopu. Tai yra, tai ką jie mato. Šių vaizdų yra labai mažai. Kai kurie vaizdai yra pakoreguoti, kad būtų aiškesni. Tačiau kitu atveju tai yra autentiški laboratoriniai vaizdai. Autorius akivaizdžiai nori parodyti žiūrovams, ką mūsų populiacija padarė visai gamtai. Visi vaizdai parodo, kokie žiaurūs esame, ką galime padaryti, jei ir toliau bus tokia didelė tarša.

4 pav. Max Liboiron „Seeing like a Scientist“, 2015 m.

5 pav. Max Liboiron „Seeing like a Scientist“, 2015 m.

6 pav. Max Liboiron „Seeing like a Scientist“, 2015 m.

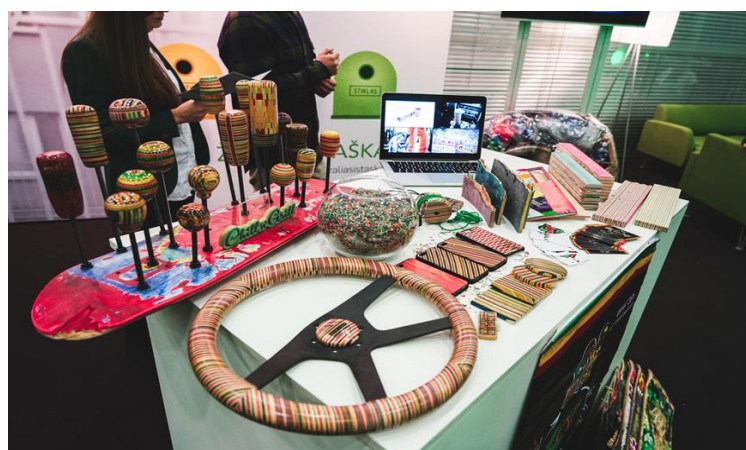

7 pav. Max Liboiron „Seeing like a Scientist“, 2015 m.

Žinoma, būna atvejų, kai meno kūriniai padeda tausoti aplinką - lietuvis Simas Sonkinas būtent tai ir daro. Šis asmuo nuo vaikystės buvo užkietėjęs riedlentininkas. Remiantis asmenine jo patirtimi, jam teko pakeisti 12 riedlenčių per metus, t.y. vienos užtenka mėnesiui. Anksčiau kūrėjas jas išmesdavo, tačiau kartą teko panaudoti lentas keliems projektams ir tai vertė jį susimąstyti, kad galima riedlentes panaudoti kitam tikslui. Nuo to laiko jo gyvenimo moto – perdaryk arba atiduok. Kasdien visame pasaulyje parduodama net 300 tūkstančių riedlenčių. Tai reiškia, kad panašus skaičius senų riedlenčių yra išmetama. Rezultatai paskatino Simą Sonkiną pagalvoti, kaip gali prisidėti prie aplinkos tausojimo. Nors menininkas dažniausiai perdirba medį, jam svarbus ir plastiko naudojimas, todėl plastikinius riedlenčių ratukus taip pat pritaiko naujiems projektams.⁴ Iš nereikalingų riedlenčių galima pagaminti viską – nuo smulkių aksesuarų iki baldų. Dažniausiai gaminamos automobilių, namų interjero detalės, unikalūs trofėjai, medaliai.⁵

8 pav. S. Sonkinas 2017 m.

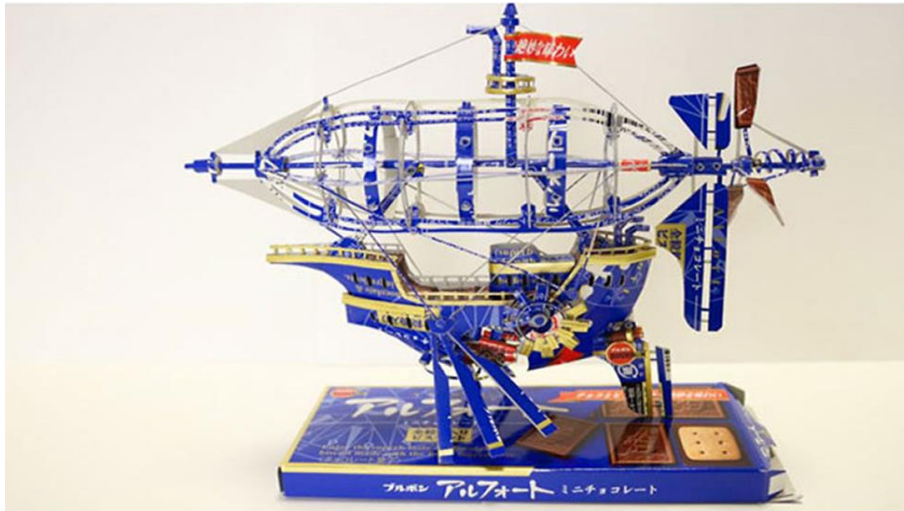

8 pav. S. Sonkinas

⁴ <https://www.lrytas.lt/gamta/eko/2018/08/11/news/panaudotas-riedlentes-sportininkas-perdirbo-i-reto-grozio-meno-kurinius-7223067/> (prieiga per internetą, žiūrėta 2019.12.10)

⁵ <https://www.lrytas.lt/gamta/eko/2018/08/11/news/panaudotas-riedlentes-sportininkas-perdirbo-i-reto-grozio-meno-kurinius-7223067/> (prieiga per internetą, žiūrėta 2019.12.10)

Žinoma, ne tik lietuviai kuria meno kūrinus iš šiukšlių, tačiau ir kitų šalių menininkai. Japonų menininkas Haruki neseniai pelnė internetinę šlovę, kai savo darbus paskelbė socialinės žiniasklaidos platformoje – twitter. O jo sėkmės paslaptis - artistas meistriškai pavertė panaudotas japoniškas užkandžių dėžutes realiomis figūromis.

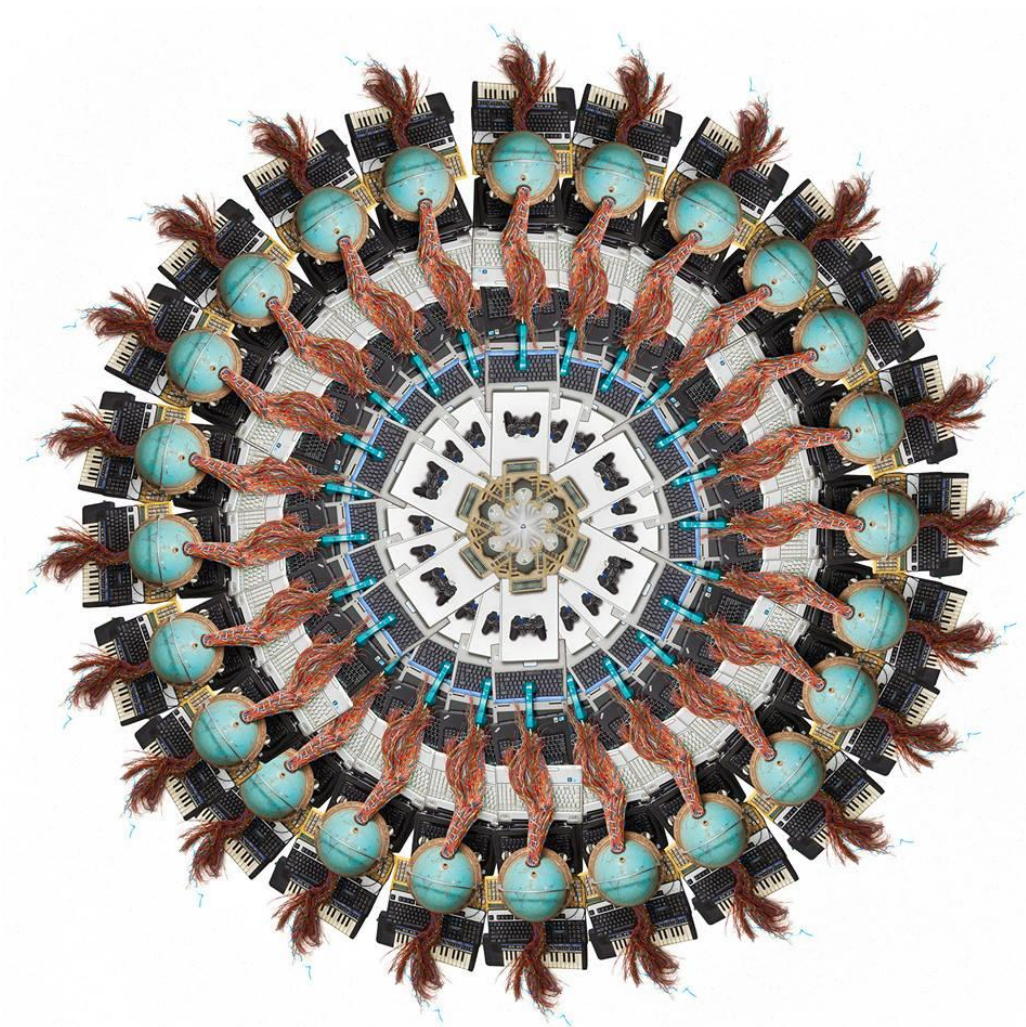
9 pav. Haruki, 2018 m.

Jo kūryba turi pavadinimą japonų kalba ir yra vadinamas „Kiries“ arba „Kirigami“ - popieriaus pjaustymo menas. „Kirie“ labiau asocijuojasi su tradiciniu japonų menu, tačiau menininkas Haruki tai pritaikė savo asmeniniam, labiau popsiniam stiliui. Taigi, šio menininko kūryba susijusi su aplinkos išsaugojimu, nes atliekos nepatenka į sąvartynus, o tampa meno kūriniais.

10 pav. Haruki, 2019 m.

Dar vienas būdas, kai meno kūriniais parodomas noras apsaugoti aplinką: menininkų Agnės Gintalaitės ir Rimo Valeikio fotografijų paroda, kurioje 2017 m. buvo galima pasigrožėti gėlių mandalomis. Pasak menininkės A. Gintalaitės: „Netikėčiausia tai, kad priartėjus prie meno kūrinį matyti, kad gėlių žiedlapiai sukurti iš įvairių elektronikos atliekų – siurblių „Audra“, perdegusių lempučių, išsikrovusių galvaninių elementų, kompiuterių ekranų, sugedusių vaikiškų žaislų, laidinių telefonų ir kitų smulkių įrenginių atliekų.“⁶

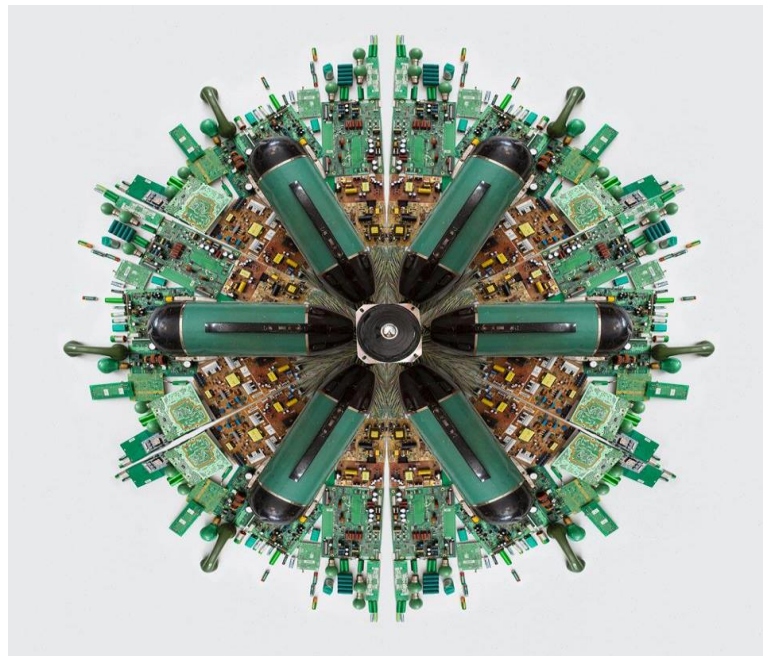

11 pav. A. Gintalaitė ir R. Valeikis, mandala „Saturnas“, 2017 m.

⁶ Žmonės.lt., 2017, Žinomi menininkai iš elektronikos atliekų sukūrė žiedlapius, [Žiūrėta 2019-12-06]. Prieiga per internetą: <https://www.zmones.lt/naujiena/zinomi-menininkai-is-elektronikos-atlieku-sukure-ziedlapius.747f8827-9adf-11e8-9f90-aa000054c883>

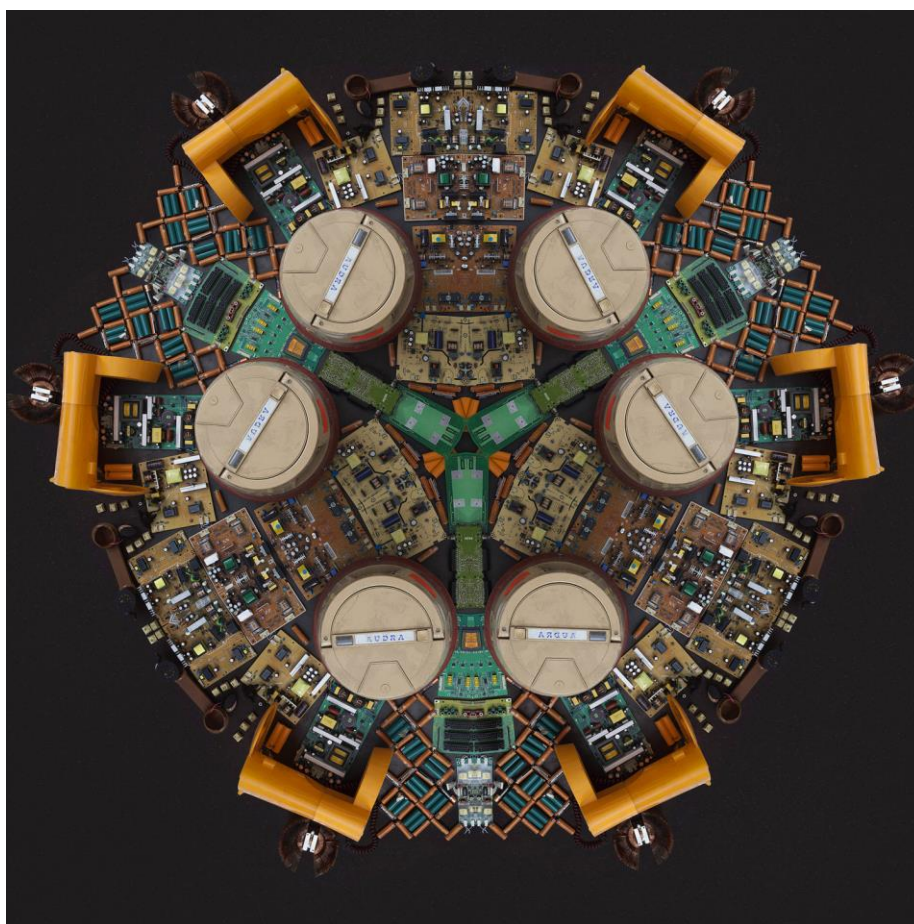

12 pav. A. Gintalaitė ir R. Valeikis „Mažoji orchideja“, 2017 m.

13 pav. A. Gintalaitė ir R. Valeikis, mandala „Žalias siurbliukas“, 2017 m.

Projektą inicijavusi Elektronikos platintojų asociacija (EPA) kartu su menininkais siekė atkreipti visuomenės dėmesį į elektronikos atliekų rūšiavimo svarbą. Meninikė A. Gintalaitė teigia, jog „menas turi įkvėpti, gali šokiruoti ir taip paskatinti veikti, augti viduje ir keistis. Šiukšlių krūva atgrasi, tačiau žmogaus prisilietimas, tų šiukšlių rūšiavimas, tvarkymas, sudėliojimas pagal spalvas ir formas kuria naują estetinį objektą. Taip, kaip bjaurumas tampa grožiu, rūšiuodami ir perdirbdami elektronikos atliekas sukuriame kažką kokybiškai naujo. Nauja realybė - šis iš šiukšlių sukurtas estetiškas objektas simbolizuoja ir naują moralinę kategoriją, tai priminimas, kad turime elgtis atsakingai – tinkamai rūšiuoti atliekas“⁷

14 pav. A. Gintalaitė ir R. Valeikis, gėlė „Audra“, 2017 m.

⁷ Žmonės.lt., 2017, Žinomi menininkai iš elektronikos atliekų sukūrė žiedlapius , [žiūrėta 2019-12-06]. Prieiga per internetą: <https://www.zmones.lt/naujiena/zinomi-menininkai-is-elektronikos-atlieku-sukure-ziedlapius.747f8827-9adf-11e8-9f90-aa000054c883>

VI. ANALOGŲ ANALIZĖ

Dar bakalauro studijų metu mane labai paveikė abstrakčios tapybos studijos, todėl nebuvo abejonių, kokio stiliaus bus mano darbai. Vienas iš menininkų, kuris mane pastūmėjo į šią meno sritį - mano dėstytojas Ričardas Garbačiauskas. Tai buvo asmuo, kuris studijų metu mane paskatino kurti abstraktus meno stilius. R. Garbačiauskas mane įkvepia ne tik kaip dėstytojas, bet ir kaip menininkas.

15 pav. R. Garbačiauskas, „Šviesa I“, 2015 m. 16 pav. R. Garbačiauskas, „Šviesa II“, 2015 m.

17 pav. R. Garbačiauskas, „Šviesa III“, 2015 m.

16 pav. R. Garbačiauskas, „Mėlyna kompozicija“, 2015 m.

Mano pasirinktuose menininko darbuose „vyrauja abstrakčios kompozicijos, pagrįstos ritmine tapybinių formų, linijų, plokštumų kaita.“⁸. Kai kuriose menininko abstrakčiose kompozicijose „vyrauja labai svarbi meno raiškos dalis – erdvės, paveiklo lauko ir dėmės, kaip objekto, santykis, organizuojantis ritmą. Kita vertus, ritmas sąlygoja tam tikrą dėmių ar objektų atsikartojimą. Taigi visur esantis ritmas – universali, būtina mus supančios kosminės apsuptyies, mikro ir makro pasaulio egzistavimo sąlyga.“⁹ Pasirinktų paveikslų koloritai gana niūrūs, bet tuo pačiu pastebimi ir šviesių spalvų tonai, toks koloritas kuria įtampos išpūdį, sukuria dramatiškas nuotaikas. Mano darbuose taip pat galima pastebėti ritmą, pasirinktos tamsios spalvos.

Kita menininkė, kurios darbai man paliko išpūdį - Kristina Čivilytė. Menininkės tapyboje atsispindi „romantinės mistinės nuotaikos, vyrauja abstrakcijos, gilūs, tamsūs tonai, kontrastai, veržlūs ir minkšti potėpiai. Jos tapyboje vyrauja abstrakcijos, impresionistinės nuotaikos, romantinis dramatismas, paveikslai spinduliuoja ypatingą atmosferą. Menininkė tapo taip, kaip jaučia, neribodama emocijų, dramatiškų spalvų. Jos abstrakcijose atsispindi vidinės ir aplinkos, išorės nuotaikos bei jų kaita.“¹⁰ Mano darbuose taip pat vyrauja mano emocinė būseną bei nuotaika. Mano pasirinkti spalvų tonai taip pat tamsūs, gilūs. Jaučiama ekspresija visuose kolekcijos darbuose.

17 pav. K. Čivilytė, „Istanbulas“. 18 pav. K. Čivilytė, „Žiemos arkos“.

⁸ Bernardinai.lt, 2017, R. GARBAČIAUSKAS: ABSTRAKTI TAPYBA – KAIP DŽIAZAS: NE VISIEMS PATINKA, BET BŪTINA, [Žiūrėta 2019-12-08]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2017-11-18-r-garbaciauskas-abstrakti-tapyba-kaip-dziazas-ne-visiems-patinka-bet-butina/166247>

⁹ [Žiūrėta 2019-12-08]. Prieiga per internetą: <https://galerijamart.lt/Ri%C4%8Dardas-Garba%C4%8Ddiazuskas-LT-It>

¹⁰ Laura Narvidaitė, [Žiūrėta 2019-12-08]. Prieiga per internetą: https://www.paveikslai.lt/lt/331_kristina-civilyte

19 pav. K. Čivilytė, „Siuvimo mašina.“

20 pav. K. Čivilytė, „Žuvys plaukia“.

Taip pat mane sudomino menininkas Dalius Jonaitis. Jo darbai man buvo patys artimiausi ir mėgstamiausi. Menininkas taip apibūdino savo kūrybą: „Kuomet kuriu - negalvoju. Esu čia ir dabar. Išlieku savimi, autentišku, kaip ir tu. Man patinka kurti ir labai malonu tuo pasidalinti su žmogumi, kuris ieško grožio, ieško gilesnio įkvėpimo, galbūt ieško to, ko trūksta gyvenime, to ko trūksta tavo erdvėje.“¹¹ Šiais žodžiais jis lyg apibūdino mano kūrybinį procesą. Aš taip pat dažniausiai kuriu negalvodama, bandydama išreikšti savo emocijas, mintis tapybos pagalba. Visi eskizai buvo kuriami iš inercijos, tik galutinis rezultatas buvo kuriamas iš eskizų, juos tobulinant ir apgalvojant tam tikras detales, kurios atskleistų mano pasirinktą temą.

21 pav. D. Jonaitis, „Inercija“.

22 pav. D. Jonaitis, „Geltonas žurnalas“.

¹¹D. Jonaitis, [Žiūrėta 2019-12-08]. Prieiga per internetą: https://www.paveikslai.lt/lt/493_dalius-jonaitis

23 pav. D. Jonaitis, „3000 km po žeme“. 24 pav. D. Jonaitis, „Skriejančios ugnys“.

Dar viena menininkė, kuri man paliko gilų įspūdį – Jolita Lubinė. Tapytoja apie tapybą kalba taip: „Prisilietusi prie tapybos paslapčių, mėgaujuosi ekspresyvos abstrakcijos potėpiais, kūrybiniais proveržiais, nes tik tapyba suteikia puikią galimybę akimirkai būti „čia ir dabar“ bei išsilaisvinti laisvėje/ nelaisvėje.

Atradusi tapybą, intuityviai vadovaujuosi „ragavimo vidumi“ klasika: eiti, klausyti, žiūrėti, uosti, liesti, ragauti. Esu šių pojūčių „sugertukas“ ir visa tai transformuojasi į mano drobes ir kūrybą.“¹²

Pastebėjau, jog tapytojos darbuose galima pastebėti įvairių faktūrų fragmentų, kurie paveikslams suteikia dar daugiau paslaptingo, įdomumo. Mano paveiksluose taip pat galima pastebėti įvairių faktūrų, kurias man padeda sukurti storas dažų sluoksnis, mentelės bei voleliai įvairių ilgio šereliais.

25 pav. J. Lubienė, „Į kairę“.

¹² J. Lubienė, [Žiūrėta 2019-12-08]. Prieiga per internetą: https://www.paveikslai.lt/lt/470_jolita-lubiene

26 pav. J. Lubienė, „Be garantijų“.

27 pav. J. Lubienė, „Medijų pasaulis“.

28 pav. J. Lubienė, „Vanduo“.

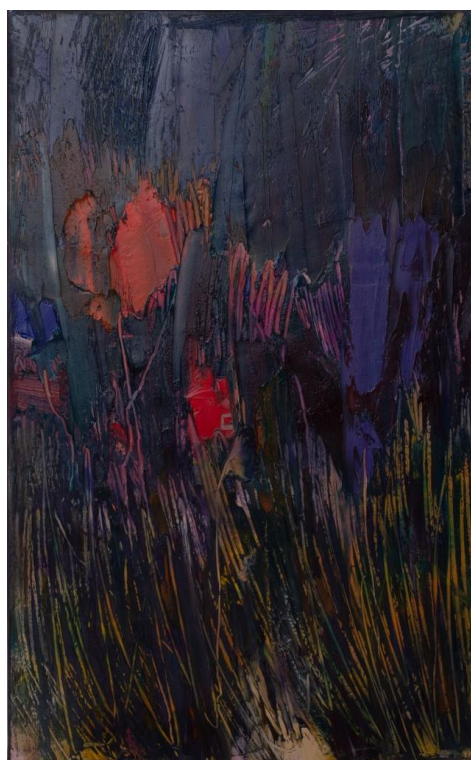
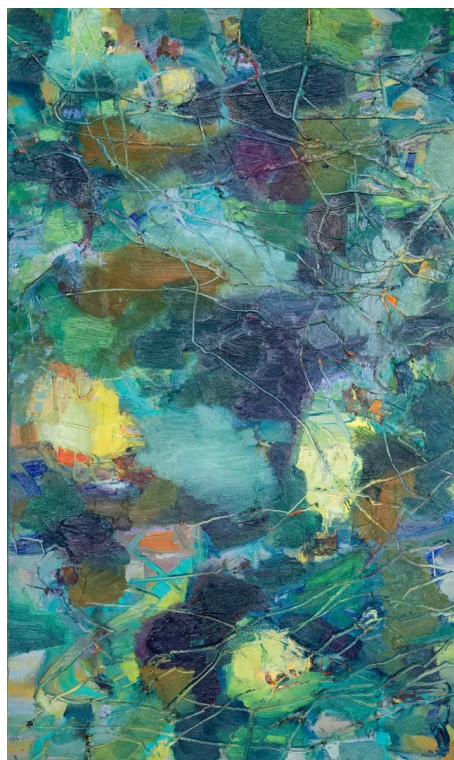
29 pav. J. Lubienė, „Purpurinis vakaras“.

Kitas man patikęs menininkas - Ugnius Motiejūnas. Menininko „darbuose išgyvenama spontaniška dailininko kūrybos išraiška keliasluoksniais teptuko vingiais bei tonų kontrastais.

Dailininko kūryboje vyrauja šilti atspalviai. Šalti atspalviai žybteli vienoje ar kitoje drobės vietoje pagyvindami dailininko abstraktą. Kūriniai nostalgiški ir tuo pačiu veržlūs.

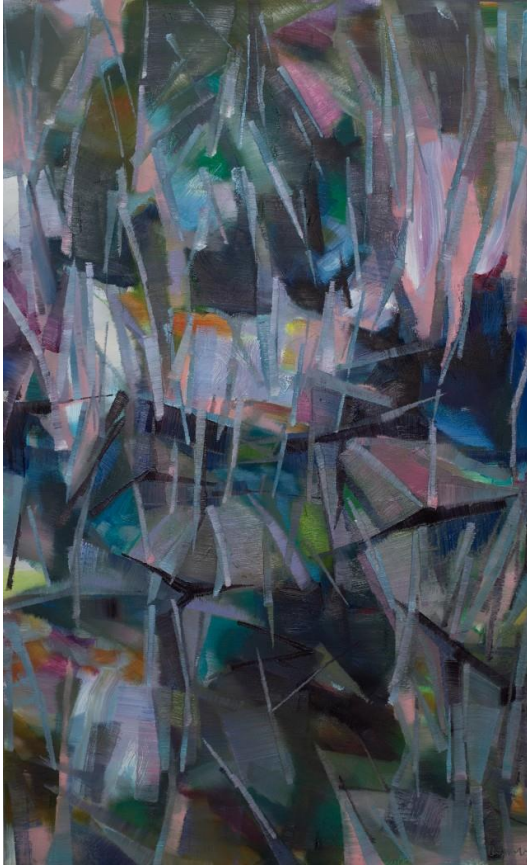
Ugnius Motiejūnas savo kūriniuose vaizduoja įvairius objektus ir formas, kurių atitikmenis realybėje galima tik bandyti įsivaizduoti. Geometrinių formų gausa, ryškios, tačiau tamsokos spalvos ir jų pasikartojimai sukuria įspūdį, jog stebime kažką, kas vystosi ir auga tiesiog mums prieš akis. Viskas pinasi, iš vieno darinio kuriasi kitas ir taip be pabaigos, kol viskas vėl grįžta į pradinę padėtį. Ritmiškai, pasikartojant ir nesustabdomai.“¹³

Šio menininko darbai, kaip ir mano, daugiasluoksniai, vyrauja šilti atspalviai. Mano darbuose pasirinkti spalvų atspalviai nėra visiškai šalti, bet koloritas pasirinktas ryškus ir tamsus, pasikartojančios ritmiškos detalės pastebimos U. Motiejūno darbuse, taip pat ir mano. Taip pat matomos faktūros tiek mano kolekcijos paveiksluose, tiek dailininko kūriniuose.

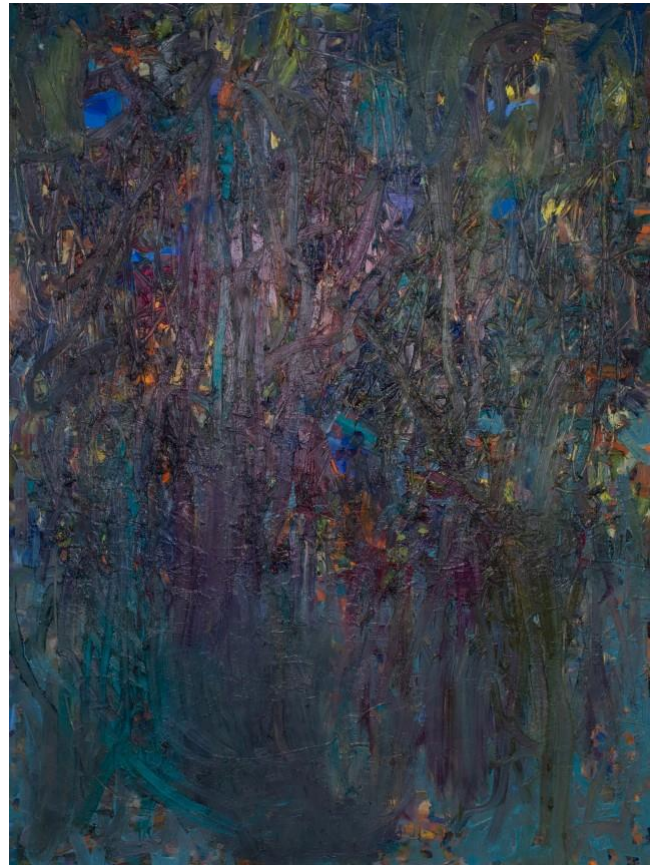

30 pav. U. Motiejūnas, „Obuolių guolis“. 31 pav. U. Motiejūnas, „Pas Prieblandą su gėlėmis“.

¹³ N. Krikščiūnaitė, [Žiūrėta 2019-12-08]. Prieiga per internetą: https://www.paveikslai.lt/lt/34_ugnius-motiejunas

32 pav. U. Motiejūnas, „Pakalniui“.

33 pav. U. Motiejūnas, „Atpūtis“.

Mane domino ne tik lietuvių menininkai, bet ir užsienio tapytojai. Vienas menininkas, kuris man pasirodė įdomus - tai rusų tapytojas Vasilijus Kandinskis. Menininkas yra laikomas vienu iš Vakarų abstrakčiosios tapybos pradininkų. Nors dailininko darbai visiškai skiriasi nuo manųjų, bet mane sužavėjo V. Kandinskio darbai. Ryškios spalvos, aiškiai pastebimos geometrinės figūros, „spygliuotos“ linijos, man paliko didelį įspūdį. Per paveisklą menininkas „siekė kurti dvasinį ryšį tarp savęs ir žiūrovo. Meno kūrinys turėjo būti tarsi kanalas, kuriuo tarp abiejų pusių teka panašūs jausmai.“¹⁴ Aš taip pat savo darbų dėka bandau sukurti ryšį su žiūrovais ir tikiuosi, jog kiti supras, ką aš siekiu jais pasakyti.

¹⁴ V. Lanskoronskytė, 2016, ISTORINIAI IR ASMENINIAI LŪŽIAI V. KANDINSKIO TAPYBOJE [žiūrėta 2019-12-10]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2016-05-14-istoriniai-ir-asmeniniai-luziai-v-kandinskio-tapyboje/144324>

34 pav. V. Kandinskis, 1939 m., „Kompozicija X“.

35 pav. V. Kandinskis, 1913 m., „Juodos Linijos“.

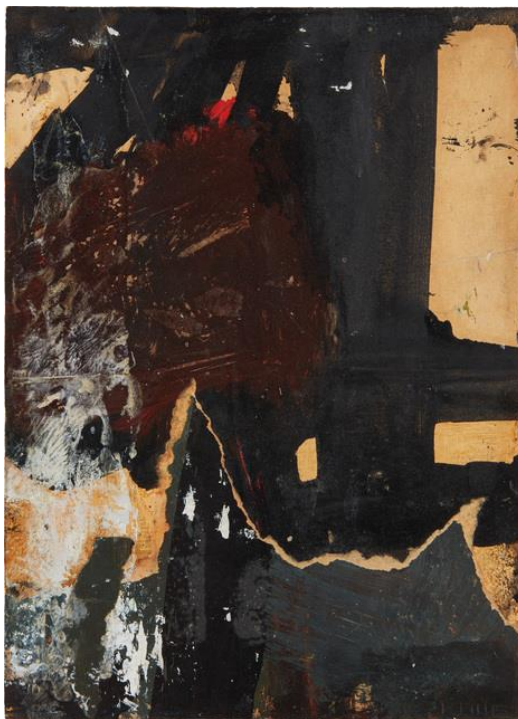

36 pav. V. Kandinskis, 1923 m., „Ant baltos II“.

Kitas menininkas, kuris mane įkvėpė – tai amerikietis Franz Kline. Tapytojas yra pripažintas vienu svarbiausių abstraktaus ekspresionistų judėjimo Niujorke menininku. Dailininko darbai spontaniški ir intensyvūs, bet kartu yra subtilūs. F. Kline nesiekė pavaizduoti kažko konkrečiai, jam buvo svarbiausia perteikti emocijas, savo darbams tapytojas net nepateikdavo „mistinių“ pavadinimų, kaip kiti meninkai. Mano darbuose taip pat nėra siekiama pavaizduoti konkrečių dalykų, bet svarbiausia - perteikti emociją, sukurti tam tikrą nuotaiką, todėl man šis menininkas yra gana artimas.

37 pav. F. Kline.

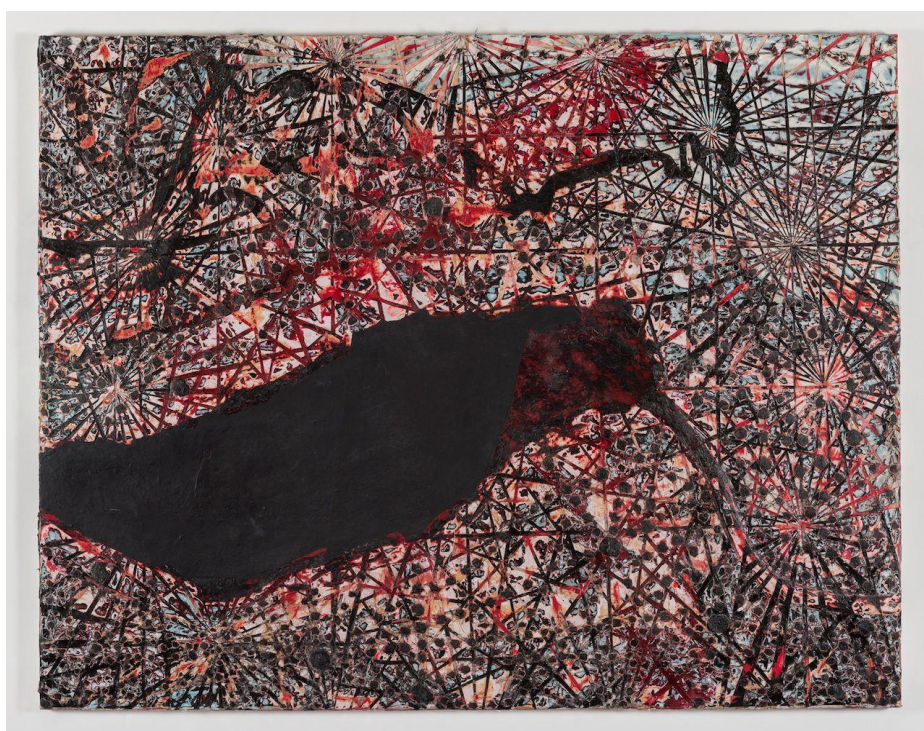

38 pav. F. Kline, 1959-1960 m., „Juoda, balta, ruda“.

39 pav. F. Kline, 1959 m., „Žalias paveikslas“.

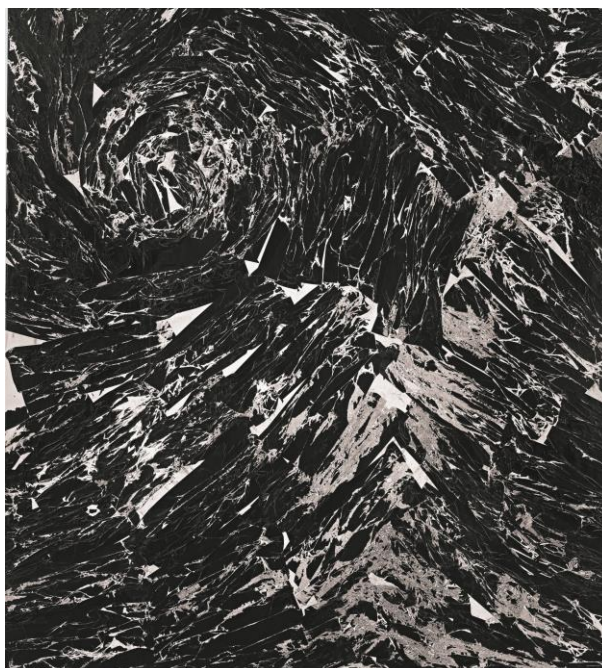
Paskutinis abstraktaus meno kūrėjas, kurį norėčiau paminėti yra Mark Bradford. Nors šio menininko darbai nėra tapyba, bet jis mane labai sudomino. Amerikiečio darbai yra pagaminti iš mišrių medžiagų, kaip skelbimų lentų, skrajučių segmentų ir įvairių trafaretų. Bradfordas taip pat kuria instaliacijas ir vaizdo įrašus, dažnai tyrinėja ryšį tarp aukštojo meno ir populiariosios kultūros. Menininkas gavo Whitney muziejaus „Bucksbaum“ apdovanojimą. Mane sužavėjo menininko pasirinkti koloritai, darbų faktūriškumas, medžiagiškumas. Nors mūsų darbų technika visiškai skirtinga, bet man jie atrodo labai artimi, įkvėpiantys.

40 pav. M. Bradford, 2015 m., „Negyvas kolibris“.

41 pav. M. Bradford, 2015 m.

42 pav. M. Bradford, 2015 m.

Domėjausi ir kitų dailininkų darbais, bet būtent paminėti menininkai įkvėpė mane, jų kūriniai leido pasisemti idėjų. Žinoma, domėdamasi kitų dailininkų darbais bijojau, kad netyčia nesukurčiau dailininkų darbų kopijų, bet, mano manymu, mano kolekcija yra unikali ir kuriant iš širdies, remiantis savo emocijomis ir savo išgyvenimais, neįmanoma sukurti tokio pat poveiklio kaip kito žmogaus, juk net savo kūrinio neįmanoma atkartoti identišškai. Šie pasirinkti darbai atskleidžia tik tam tikrus tarpusavio panašumus, kuriuos aš pastebėjau, o ne mano kolekcijos ir kitų dailininkų darbų pagrindines idėjas ir kompozicinius panašumus.

VII. KŪRYBINIŲ DARBŲ REALIZAVIMAS

1. Darbo temos (idėjos) paieškos

Savo darbo temą sugalvojau ne iš karto. Pirmo kurso pradžioje man trūko idėjų, kokia tematika man būtų aktualiausia. Buvo daug svarstymų, bet tinkamos idėjos neradau. Daug blaškiausi ir buvo labai sunku „judėti“ tikslo link. Pirmo kurso antrajame semestre aš svarsčiau apie stereotipų temą, tačiau mano idėjos pasirinkimą pakeitė mergina, kuri mane paskatino pasidomėti rimtesnėmis problemomis – Greta Thunberg. Pastaruoju metu visi socialiniai tinklai ir žiniasklaida kalbėjo apie 16 metų merginą, kuri siekdama apsaugoti aplinką, rengė įvairius protestus mokykloje, prie parlamento, penktadieniais neidavo į mokyklą siekdama visuomenės susidomėjimo aplinkosauga.

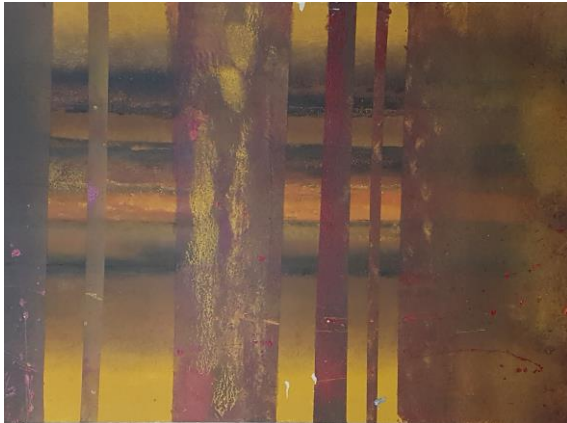
„Mokyklos protestas prieš klimato kaitą“ – su tokiu plakatu pernai, tuomet 15-metė, G.Thunberg sėdėjo viena ant grindinio prie Švedijos parlamento rūmų. Jos tėvai ir bendraklasiai bandė ją atkalbėti nuo šio protesto. Ji buvo viena prieš visą pasaulį, be jokio palaikymo, tačiau praėjus daugiau nei metams situacija pasikeitė – dabar G.Thunberg yra žinoma visame pasaulyje, jos plakatuose buvę žodžiai išversti į daugybę kalbų. Kiekvieną praėjusių metų penktadienį, moksleivė keliaudavo protestuoti prieš klimato kaitą. Ne kartą prie jos prisijungė tūkstančiai žmonių, beveik iš 100 pasaulio šalių. G.Thunberg viešėjo net Jungtinėse Valstijose, kur dalyvavo organizuojamoje Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijoje, kelias savaites švedė, susitikinėdama su JAV politikais, turėjo aiškią žinutę – „jūs darote nepakankamai“. 16-metės G.Thunberg pastangas įvertino Norvegijos įstatymų leidėjai ir pasiūlė mokinę gauti Nobelio taikos premiją. Vienas žymiausių žurnalų „Time“ 16-metę G.Thunberg įvardijo kaip 2018-ųjų įtakingiausią paauglę pasaulyje. Pati švedė sakė: „Maniau, kad nieko negaliu pakeisti, nes esu per maža, nesvarbi“, tačiau jos indėlis į aplinkos apsaugą užkrėtė visus esančius aplink.

G. Thunberg aplinkosaugos pikas prasidėjo nuo dokumentinio filmo mokykloje apie badaujančias poliarines meškas ir plastiko šiukšles vandenynuose, ją šie dokumentiniai filmai paveikė stipriau nei visus kitus klasėje. Niekaip mergina negalėjo išmesti vaizdų iš galvos, todėl paniro į depresiją, nebelankė mokyklos. Namuose ji pradėjo kalbėtis su tėvais, rodė jiems dokumentinius filmus apie klimato kaitą, rodė nuotraukas ir straipsnius. Galiausiai tėvai nebeturėjo argumentų prieš merginą ir pakeitė savo požiūrį į aplinką. Mergina pamatė, kokią galią gali turėti jauni žmonės, ir norėjo atkreipti visuomenės dėmesį į klimato kaitos problemas. Galų gale mergina buvo išgirsta, tačiau politikai teigė, kad griežtinti klimato kaitos politiką įmanoma tik tuomet, kai visuomenė pati ims tai laikyti prioritetu. Bet G.Thunberg tokie žodžiai neįtikino. Su mergina sutinka ir nemažai žmonių visame pasaulyje, visi jie piktinasi, kad pasaulio lyderiai daro pernelyg mažai klimato kaitos problemoms spręsti, nes visi supranta, jog toks visuomenės abejingumas gali

privesti mūsų pasaulį kęsti katastrofiškus padarinius. Ši mergina mane įkvėpė atkreipti dėmesį į problemų aktualumą ir perteikti šią temą savo darbuose.

Pasirinkusi temą pradėjau eskizuoti darbus. Eskizuose naudoju grynas spalvas, tačiau ritmiškai, dinamiškai, tiek vertikaliai, tiek horizontaliai. Naudojasi mentelėmis, kad išgaučiau, tam tikruose plotuose faktūrą. Eskizuose naudojasi lipnia juostele, kad tam tikrų fragmentų neužtapyčiau ir sukurčiau įdomesnę kompoziciją.

2. Kūrybinio darbo eskizai

43 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

44 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

45 pav. Drobė, akriliniai dažai 50x70

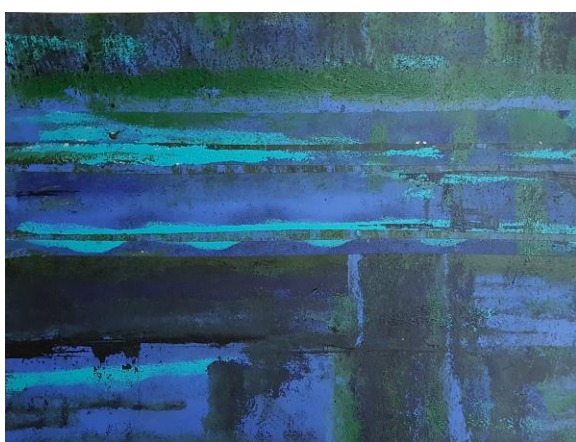
46 pav. Drobė, akriliniai dažai 50x70

47 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

48 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

49 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

50 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

51 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

52 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

53 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

54 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

55 pav. Drobė, akriliniai dažai 50x70

56 pav. Drobė, akriliniai dažai 50x70

57 pav. Kartonas, akriliniai dažai 50x70

Pradėjus tapyti dar išmėginau raudoną kaloritą, nes nebuvo nusprendusi, apie kokią taršos sritį kalbėsiu, bet kai pasirinkau vandens taršą, mėlynos ir žalios spalvų koloritas man labiausiai tiko, kad galėčiau tinkamai atskleisti savo temą.

3. Kūrybinio darbo procesas

Kai išanalizavau analogus, pradėjau eskizuoti. Dauguma eskizų buvo tapyti ant kartonų(50x70), kai kurie ant drobių(50x70), naudoju akrilinius dažus. Keli eskizai buvo raudono kolorito. Bet dauguma mėlynai žalių atspalvių. Buvo nuspręsta, jog ciklą sudarys penki darbai, kurių matmenys - 100x120.

Mano ciklo ašis - centrinė drobė, kurią papildė keturios šoninės, vieningos kompozicijos drobės. Visi penki darbai yra vieningi tiek koloritu, tiek atlikta technika, tačiau darbai gali būti eksponuojami visi kartu arba kiekvienas atskirai.

Netapiu drobių atskirai. Visus paveikslus tapiu drauge, palaipsniui. Pirmiausiai visas drobes nutapiu pirmais sluoksniais, t.y. tapiu šviesesnėmis spalvomis, dažniausiai mėlynais atspalviais, paruošiau fonus. Išdžiūvus dažams, lipnia juosta klijavau tiek horizontaliai, tiek vertikalčiai ar įstrižai, bandydama sukurti tam tikras kompozicijas. Vėliau tapiu tamsesniais tonais, daugiausia žaliomis spalvomis. Nutapius antrą sluoksnį, nuplėsdavau lipnią juostelę, kad matytųsi pirmasis sluoksnis. Išdžiūvus antram sluoksniui, tapoma trečiu sluoksniu ir užbaigiami darbai.

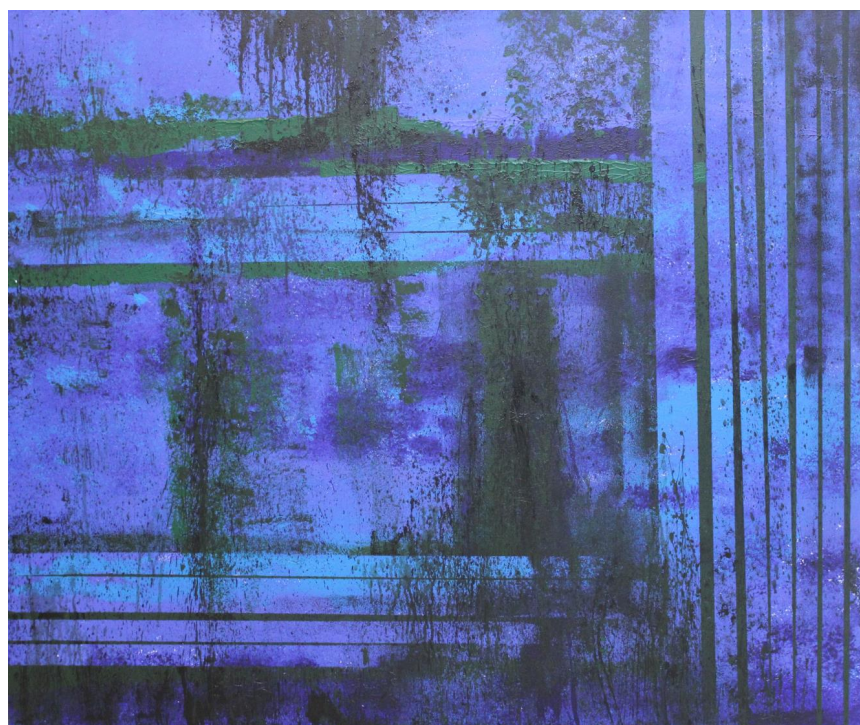
Ne visi ciklo darbai turėjo konkretų eskizą. Išties galima konkretų eskizą pritaikyti tik vienam darbui, o kiti paveikslo yra sukurti iš kelių eskizų tam tikrų akcentų, kurie man ir mano dėstytojui pasirodė įdomiausi ir labiausiai perteikiantys mano darbo idėją.

58 pav., „Dugnas I“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

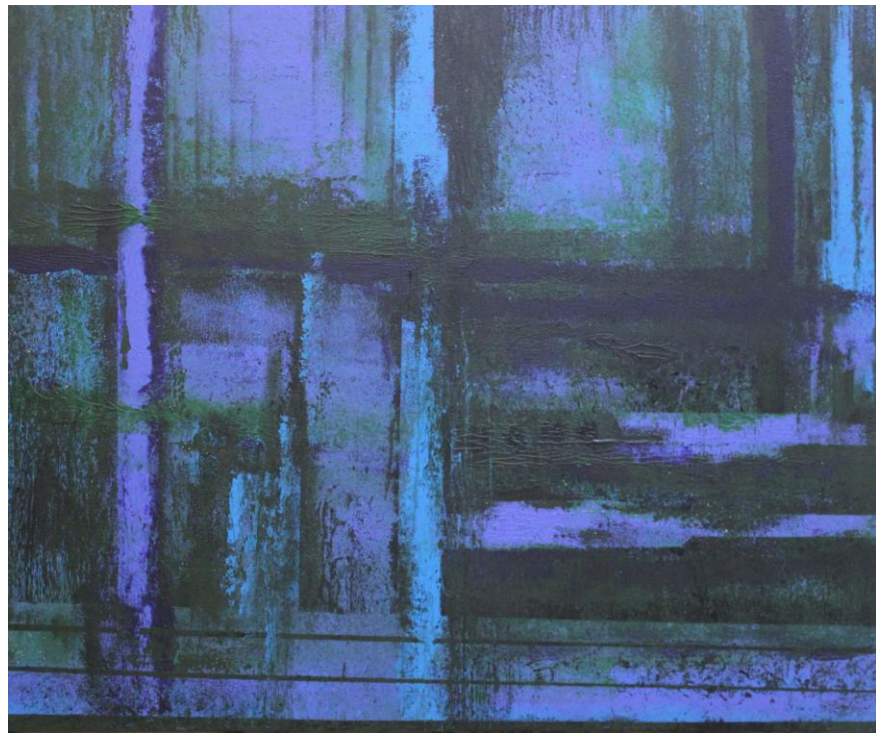
59 pav., „Dugnas II“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

60 pav., „Dugnas III“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

61 pav., „Dugnas IV“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

62 pav., „Dugnas V“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

4. Kolekcijos analizė

Magistro darbą sudaro penkių darbų kolekcija „Dugnas“, kuri buvo nutapyta ant drobių(100x120) naudojant akrilinius dažus. Eskizai buvo tapomi ant kartonų(50x70) ir ant drobių(50x70), taip pat naudojau akrilą. Tapymui pasirinktos priemonės: įvairaus dydžio volelai, mentelės ir teptukas. Pagrindinė darbo tema - tai vandens užterštumas ir žmonių abejingumas šiai problemai.

Tapant magistro baigiamąjį darbą buvo pasirinkti disonansinių spalvų deriniai - tai žalios ir mėlynos spalvų atspalviai. Pasirinktų spalvų dėka kuriamas niūrus ir grėsmingas koloritas. Mano tikslas - sukurti įtampos jausmą, nes pasirinkta tema nėra maloni, mano tikslas - atkreipti žiūrovo dėmesį į esamą problemą, juk vanduo yra mums gyvybiškai svarbus, o žmonės jo netausoja ir nesaugoja, toliau teršia aplinką atliekomis.

Visą ciklą vienija ir koloritas, ir pasirinkta tapymo maniera, taip pat horizontalių ir vertikalinių ritmas, pataškyti fragmentai. Visuose darbuose naudojau daugiasluoksnę tapybą, kurios dėka susiformavo faktūra. Tamsios spalvos sukuria gylio įspūdį, taip pat tamsus koloritas perteikia įtampos, nerimo įspūdį. Pirmas sluoksnis yra šviesus, skaidrus, švarus. Pirmas sluoksnis yra lyg užteršiamas antru ir trečiu sluoksniais, kuriuose naudojamos tamsios spalvos, šiais sluoksniais bandžiau perteikti taršos siaubą.

Pirmame kolekcijos darbe dominuoja horizontalios linijos. Vyrauja mėlyni atspalviai. Antrajame paveiksle aiškiai matomos įstrižos linijos, kurios atrodo lyg vandenyje persišviečiantys saulės spinduliai. Žali ir mėlyni atspalviai pasiskirstę labai panašiai, nei viena spalva nedominuoja, žali ir mėlyni atspalviai papildo vienas kitą. Trečioji drobė - tai kompozicijos ašis, ji mano mėgstamiausia. Horizontalios ir vertikalios linijos nesusikerta, yra aiškiai išskirstytos zonomis. Dominuoja mėlyni atspalviai. Ketvirtas kolekcijos darbas yra pats tamsiausias. Dominuoja samaninė spalva. Žydros zonos labai aiškiai išryškėja tamsiame fone. O juodi pataškymai lyg sujungia dvi atskiras spalvines zonas. Tamsiame fone netikėtai atsiranda ir vos keli mėlyni brūkštelėjimai, kurie paveikslui suteikia žaismingumo. Įstrižos linijos drobėje lyg vaizduoja judėjimą žemyn, tai sukuria dar didesni įtampos jausmą. Paskutinė drobė yra pati vientisiausia, nėra aiškiai išskirtų zonų, horizontalios linijos susikerta su vertikaliosiomis, galima pastebėti, jog šiame darbe faktūra yra aiškiausiai matoma.

Sukurtoje kolekcijoje netapiau šiukšlių krūvų, kurias žmonės sukūrė ir patys nebežino, kaip su jomis reikia tvarkytis, bet kolekcijoje bandau perteikti savo emocinę būseną, galvodama apie baisią situaciją, tikiuosi, jog žiūrovas supras mano žinutę, bandys kažką pakeisti.

VIII. IŠVADOS

1. Pasidomėjus apie aplinkos(vandens) taršą, sužinojau, jog ne tik mūsų artima aplinka yra užteršta, bet jau ir kosmoso platybėse galima aptikti atliekų. Daugiausiai dėmesio skyriau vandens taršai, juk vanduo yra vienas iš svarbiausių cheminių elementų, kuris palaiko viso pasaulio gyvybę. Tačiau ne visi žmonės tai nori suprasti ir ignoruoja šią problemą, toliau teršia aplinką. Rašto darbe buvo aptariamoms taršos mažinimo priemonėms. Viena iš priemonių, kurią paminėjau, tai tarptautinė akcija – „Darom“, šios akcijos metu yra surenkami nemaži kiekiai šiukšlių, 2010 metais buvo surinkta net 15000 tonų atliekų vien Lietuvoje. Sunku suvokti, kokius kiekius surenka kitos pasaulio šalys vien šios akcijos metu, bet ar susimąstome, kokius kiekius atliekų išties mes išmetame. Taip pat buvo aptiriamas gyvenimo būdas „zero – waste“, šis gyvenimo būdas yra labai sudėtingas, jis skatina minimalų žmonių vartojimą, bet tuo pačiu skatina tausoti aplinką. Taip pat kalbama ir apie „žaliuosius“ – grupę, kuri Lietuvoje siekia teisingumo, kalba apie žmogaus teises, jiems rūpi ateitis, todėl bando visus įspėti apie neatsakingą žmogaus veiklą, ieško žmogaus ir gamtos harmonijos, kviečia burtis ir kovoti dėl Žemės ateities. Žinoma, yra ir daugiau aplinkosaugos grupių tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje, yra ir daugiau aplinkos apsaugos priemonių, tačiau dar per mažai yra kreipiama dėmesio į šią pasaulinio masto problemą. Deja, žmonės dar nesuvokia arba nenori suvokti, kokių baisių padarinių žmonių netinkama veikla yra padariusi ir kokios dar pasekmės mūsų ateities kartų laukia, jei mes nieko nekeisime.

2. Rašto darbe buvo kalbama ir apie menininkus, kurie savo kūryba bando atkreipti dėmesį į aplinkos taršos problemas. Rėmiausi 4 menininkų veikla: Max Liboiron, Simu Sonkinu, japonų menininku Haruki ir Agnės Gintalaitės bei Rimo Valeikio duetu. Max Liboran buvo sukūręs projektą „Šiukšlių transformacija“. Šiuo projektu menininkas siekė atkreipti žmonių dėmesį į išmestų šiukšlių kiekius, jog galima šiukšles panaudoti iš naujo ir suteikti joms antrą gyvenimą. Autorius siekė, jog žmonės komunikuotų su kūriniumi, jog suprastų, kad vienas žmogus visgi gali kažką pakeisti. Šis projektas, deja, jam nepasisekė ir žmonės nesuprato nei pagrindinės projekto minties, be to, nesilaikė ir nurodytų taisyklių, dalyvaudami projekte. Kitas menininko projektas – „Matyk kaip mokslininkas“ buvo kiek kitoks. Juo buvo bandoma pademonstruoti, kaip žmogaus išmetamos atliekos paveikia gamtą. Fotografijose buvo demonstruojama mirusių paukščių skrandžio turinys, kuriame yra aptinkama plastiko pėdsakų. Žmonės nesusimąsto, kaip baisiai mūsų neatsakingumas veikia mus supančią aplinką, todėl labai gerai, jog atsiranda tokių projektų, kurie yra mūsų baisaus elgesio atspindys. Kitas menininkas S. Sonkinas buvo kitoks kūrėjas. Jis iš panaudotų riedlenčių kuria įvairius daiktus, taip norėdamas atkreipti dėmesį į tai, jog nebūtina nebetinkamo naudoti daikto iš karto išmesti.

Tokius daiktus galime prikelti antram gyvenimui ir mažiau išmesti atliekų. Japonų menininkas taip pat savo darbais siekia sumažinti išmetamus atliekų kiekius. Haruki iš panaudotų įvairių pakuočių kuria įvairius meno kūrinis, taip skatindamas žmones saugoti ir neteršti mūsų planetos. Menininkai A. Gintalaitė ir R. Valeikis taip pat kūrė fotografijas iš įvairių atliekų, tokių kaip galvaliniai elementai, nešiojami kompiuteriai, telefonai ir panašiai. Jų tikslas buvo paskatinti žmones rušiuoti atliekas ir mažiau šiukšlinti. Aš labai palaikau tokias iniciatyvas. Juk žmonių išmetamos šiukšlės metų metais teršia mūsų aplinką, juk mūsų neatsakingas vartojimas pridarė didelių nuostolių mūsų Žemei. Kol kas žmonės dar nevisiškai supranta, kokio masto ši problema, todėl tokių projektų turėtų būti daugiau.

3. Prieš pradėdamas tapyti, pasidomėjau ir kitais tapytojais. Pasirinkau 8 menininkus, kurie man atrodė įdomiausi ir priimtinausi, arba tie, kurie turėjo didžiausios įtakos mano kūrybai. Savo darbe išskyriau 5 Lietuvos tapytojus: R. Garbačiauską, K. Čivililytę, D. Jonaitį, J. Lubienę, U. Motiejūną, V. Kandinskį, F. Kline, M. Bradford. Visi šie dailininkai mane sudomino tuo, jog pasirinkti koloritai labai artimi mano kolekcijai, kai kurių tapytojų darbuose yra aiškiai pastebimas faktūros naudojimas, o svarbiausia, jog menininkų darbai kuriami vadovaujantis emocijomis, arba tiesiog man jų darbai yra artimi. Bet mano pasirinkimą tapyti abstrakcijas nulėmė menininkas, mano dėstytojas, R. Garbačiauskas. Jo dėka save atradau šio stiliaus tapyboje. Jau studijuojant bakalauro studijas, šis dėstytojas mane supažindino su abstrakčiu menu, ir mano bakalauro darbas taip pat buvo šio stiliaus.

4. Mano magistro studijų baigiamasis darbas yra lyg tęsinys mano bakalauro baigiamojo darbo. Dabartinę ir buvusią kolekciją sieja panašus koloritas bei panaši darbo stilistika. Šio mano kūrybinio darbo tikslas buvo atkreipti žmonių dėmesį į aplinkos taršos problemas. Buvo pasirinktas gana tamsus, niūrus koloritas, pasirinkti disonansiniai spalvų tonai (melynų ir žalių spalvų atspalviai), bandžiau paveiksluose sukurti įtampas, nerimo įspūdį. Mano kolekcijoje nėra bandoma pavaizduoti šiukšlių kalnų, kuriuos žmonės sukūrė, bet bandoma perteikti mano emocinę būseną, galvojant apie šią problemą. Man svarbiausia perteikti grėsmės ir siaubo įspūdį dėl susidariusios situacijos. Manau, man pavyko sukurti tokią kolekciją, kuri žiūrovui atrodo grėsminga ir verčianti susimąstyti. Žinoma, visada yra kur tobulėti, todėl, manau, jog kuriant kitus darbus man viskas pavyktų dar geriau.

IX. LITERATŪRA

1. A. Gupta, M. Romeo Singh, Water pollution - sources, effects and control, 2016 m., [žiūrėta 2019.12.05],
prieiga per internetą:
<https://www.researchgate.net/publication/321289637_WATER_POLLUTION-SOURCEEFFECTS_AND_CONTROL>
2. Bernardinai.lt, R. Garbačiauskas: abstrakti tapyba – kaip džiazas: ne visiems patinka, bet būtina, 2017 m., [žiūrėta 2019.12.08], prieiga per internetą:
<<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2017-11-18-r-garbaciauskas-abstrakti-tapyba-kaip-dziazas-ne-visiems-patinka-bet-butina/166247>>
3. D. Jonaitis, Dalius Jonaitis, [žiūrėta 2019.12.08], prieiga per internetą:
<https://www.paveikslai.lt/lt/493_dalius-jonaitis>
4. F. Kline, [žiūrėta 2019.12.10], prieiga per internetą: <<https://www.artsy.net/artist/franz-kline>>
5. G. Savickytė, 0 atliekų, [žiūrėta 2019.12.06], prieiga per internetą
<<http://www.vivamokykla.lt/nulisatliek%C5%B3.pdf>>
6. Hidrelėy, Japanese artist turns product packaging into amazing art, 2019 m., [žiūrėta 2019.12.10], prieiga per internetą: <https://www.boredpanda.com/paper-art-kiries-haruki/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic>
7. ILO Content Manager, Water pollution control, 2011 m., [žiūrėta 2019.12.05], prieiga per internetą:
<<https://www.iloencyclopaedia.org/part-vii-86401/environmental-pollution-control/item/511-water-pollution-control>>
8. J. Lubienė, Jolita Lubienė, [žiūrėta 2019.12.08], prieiga per internetą:
<https://www.paveikslai.lt/lt/470_jolita-lubiene?p=2>
9. L. Narvidaitė, Kristina Čivilytė, [žiūrėta 2019.12.08], prieiga per internetą:
<https://www.paveikslai.lt/lt/331_kristina-civilyte>
10. M. Bradford, [žiūrėta 2019.12.10], prieiga per internetą: <<https://www.artsy.net/artist/mark-bradford?page=2>>
11. M. Haseena, Water pollution and human health, 2017 m., [žiūrėta 2019.12.05], prieiga per internetą <<https://www.alliedacademies.org/articles/water-pollution-and-human-health.pdf>>
12. N. Krikščiūnaitė, Ugnius Motiejūnas, [žiūrėta 2019.12.08], prieiga per internetą:
<https://www.paveikslai.lt/lt/34_ugnius-motiejunas>
13. R. Garbačiauskas, [žiūrėta 2019.12.08]. Prieiga per internetą:
<<https://galerijamart.lt/Ri%C4%8Dardas-Garba%C4%8Diauskas-LT-lt>>
14. V. Lanskoronskytė, 2016 m., Istoriniai ir asmeniniai lūžiai V. Kandinskio tapyboje,
15. V. M. Rutkoviėnė, N. Sabienė, 2008 m., Aplinkos tarša, Akademija. [žiūrėta 2019.12.10].
Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2016-05-14-istoriniai-ir-asmeniniai-luziai-v-kandinskio-tapyboje/144324>>
16. Žmonės.lt, Žinomi menininkai iš elektronikos atliekų sukūrė žiedlapius, 2017 m., [žiūrėta 2019.12.06], prieiga per internetą: <<https://www.zmones.lt/naujiena/zinomi-menininkai-is-elektronikos-atlieku-sukure-ziedlapius.747f8827-9adf-11e8-9f90-aa000054c883#>>
17. Wikipedia, Darom, 2019 m., [žiūrėta 2019.12.06], prieiga per internetą:
<<https://lt.wikipedia.org/wiki/Darom>>
18. Wikipedia, Greta Thunberg, 2019 m., [žiūrėta 2019.12.10], prieiga per internetą:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Greta_Thunberg>

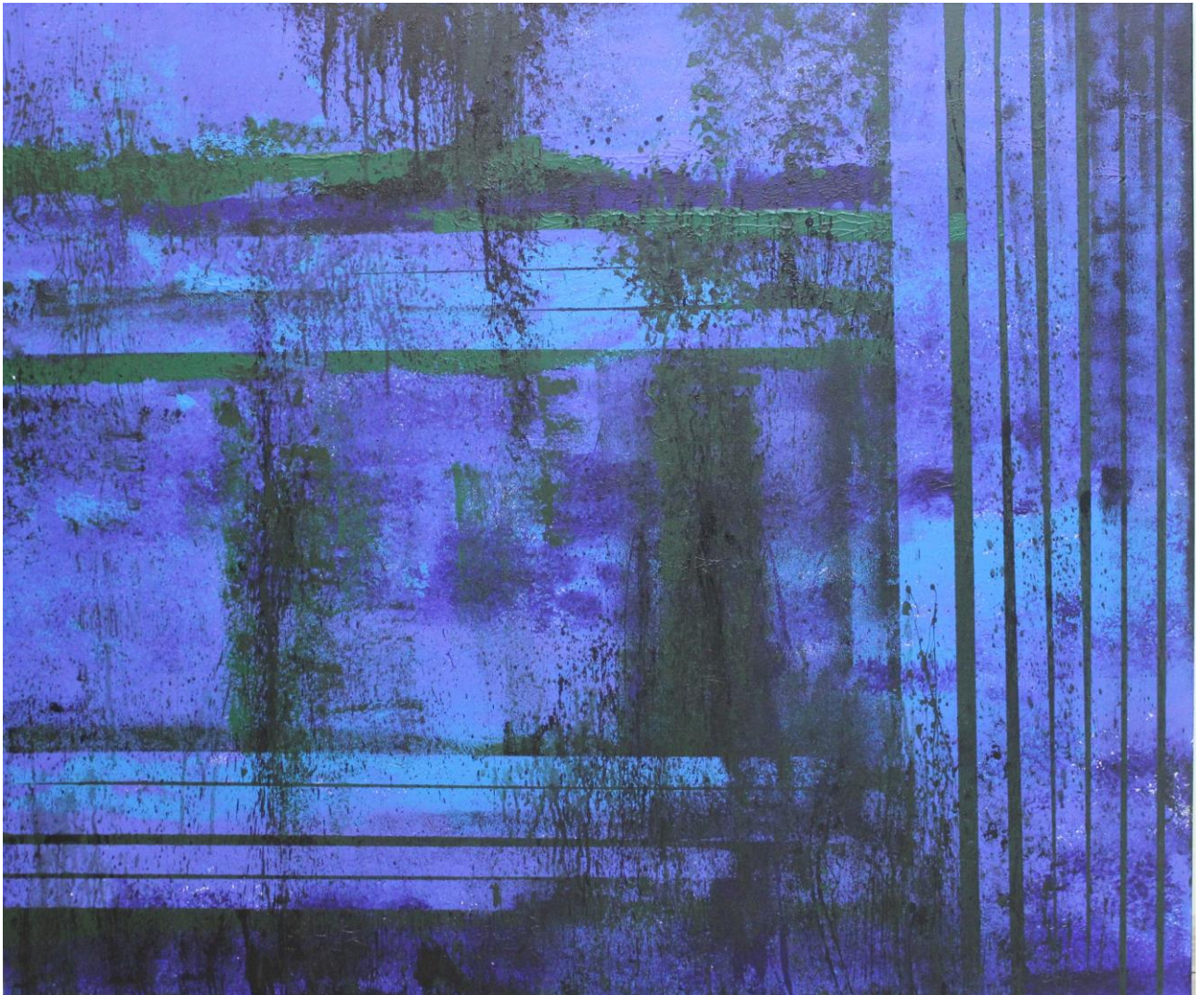
X. PRIEDAI

1 priedas. „Dugnas I“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

2 priedas. „Dugnas II“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

3 priedas. „Dugnas III“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

4 priedas. „Dugnas IV“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

5 priedas. „Dugnas V“ 2019 m., drobė, akriliniai dažai 100x120

XII. KOMPAKTINIS DISKAS